

продовження табл. 2

4	Будівництво	1629	-6807,9	-3430,7	-3052,1	-848,5	-0,75	2203,6	-0,72
5	Діяльність транспорту та зв'язку	11342,8	4518,9	10573,8	9460,9	14075,5	12,46	4614,6	0,48
6	Фінансова діяльність	22592,6	25042,5	-33600,7	15763,2	10907,3	9,65	-4855,9	-0,3
7	Освіта	75,9	86	77,9	101,1	58,3	0,05	-42,8	-0,42

¹ Дані наведено без бюджетних установ.

² Дані наведено без урахування результатів діяльності малих підприємств, бюджетних установ, НАК "Нафтогаз України" (вид економічної діяльності "операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям"), ДК "Укртрансгаз", ВАТ "Укртранснафта", ЗАТ АК "Аеросвіт" ("діяльність транспорту та зв'язку").

*Розраховано автором на основі даних : ukrstat.gov.ua

Література: 1. <http://www.ukrstat.gov.ua> — офіційний сайт Державного Комітету статистики України.

Телефанко Н.Б.,

*здобувач кафедри міжнародних економічних відносин Львівської комерційної академії,
м. Львів, Україна*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Рациональне використання інтелектуальних ресурсів та управління ними на сучасному етапі є одним із важливих індикаторів сталого розвитку суспільства. Пріоритетне використання інтелектуальних ресурсів людства важливе для планування, організації, мотивації та контролю за належним збереженням, використанням і примноженням його знань.

Заснування у 1969 р. Нобелівської премії з економіки суттєво вплинуло на розвиток економічної теорії як науки. Деякі науковці вважають, що за кількістю нобелівських лауреатів можна оцінити рівень розвитку інтелектуального потенціалу держави. На сьогодні Україна ще не має нобеліантів з економіки. Такий стан речей певною мірою можна пояснити, адже традиційні чинники (економічні ресурси), які ще нещодавно були визначальними для розвитку національної економіки будь-якої держави, поступилися місцем інтелектуальному потенціалу (насамперед, освіті та науці, а також базам даних, системам зв'язку, телекомунікаційним технологіям тощо). Лише раціональний та збалансований розвиток цих чинників забезпечує прогрес національної економіки, водночас, не створюючи перешкод для її сталого розвитку. Тому розвиток України у ХХІ ст. значною мірою залежить від примноження її інтелектуального потенціалу, тобто, насамперед, від освітнього та наукового потенціалу у їхній єдності та взаємозв'язку.

Освіта є важливим чинником конкурентоспроможності країни на міжнародній арені. З огляду на її стратегічне значення ЮНЕСКО оголосила ХХІ ст. «роєм освіти». Варто зазначити, що одним із найбільших недоліків української вищої освіти сьогодні вважається її віддаленість від науки. Практика провідних світових ВНЗ, в тому числі й тих, де навчались майбутні нобеліанти, свідчить про те, що наука має творитись саме у ВНЗ, а сам процес навчання має бути безпосередньо пов'язаним з науковими дослідженнями [1, с. 240].

Одним із доцільних шляхів розвитку України у цьому контексті є створення дослідних університетів, що вже передбачено Концепцією Державної програми «Наука в університетах» на 2008-2012 рр. і затвердженою у 2010 р. «Положенням про дослідницький університет». Так, досвід Гарвардського університету як сучасного дослідного університету США підтверджує можливість інтеграції системи освіти з ефективними дослідними школами, що здійснюють фундаментальні дослідження, а також з професійними школами, що здійснюють прикладні дослідження і підготовку спеціалістів-практиків. Щорічний економічний ефект від комерціалізації винаходів і нових технологій, розроблених в таких університетах, сягає десятків мільярдів доларів США. Водночас, кількість дослідних університетів, як правило, є обмеженою. У США, наприклад, із більше ніж 3300 ВНЗ, елітними вважаються лише 104. На них відповідно і

припадає більше 80% державних асигнувань на наукові дослідження, що здійснюються у ВНЗ. У межах інтелектуальної економіки ці університети повинні стати механізмом, що забезпечуватиме приріст людського капіталу України. Тобто необхідною є така перебудова системи освіти, яка дозволить створити всі передумови для реальної інтеграції вузівської та академічної науки, реалізації міждисциплінарного підходу до підготовки спеціалістів, мобілізації всіх можливостей для відновлення престижу освіти та інтелектуальної праці.

Проблема недофінансування науки сприяє зниженню пріоритетності її ролі як визначального фактора людського розвитку і негативно впливає на інтелектуальний потенціал держави. Так, починаючи з 1991 р., в Україні жодного бюджетного року не була виконана визначена статтею 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] норма щодо забезпечення державою обсягу бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності. Цей обсяг мав би становити не менше 1,7% ВВП України. Однак типовий щорічний обсяг видатків на наукову діяльність складав лише 0,3 – 0,5% ВВП. Внаслідок цього спостерігається «відтік мізків» з нашої держави, тобто невпинно зростають обсяги інтелектуальної еміграції тощо. Враховуючи все-таки потужний (навіть незважаючи на масштабний відтік інтелекту за кордон) науковий потенціал, ще однією важливою проблемою, яка перешкоджає впровадженню результатів НДіДКР у виробництво, є відсутність стимулів. В той час як за кордоном існує жорстка ринкова конкуренція, встановлені обов'язкові для дотримання державні стандарти (насамперед, йдеться про екологічні чинники та економію енергоресурсів), то в Україні залишається шанс продати винахід за кордон. Але й тут не все так просто і для українських науковців створюється чимало перешкод через суттєві відмінності в інституційному базисі [3, с. 10].

Варто пам'ятати, що Україна володіє потужним інтелектуальним потенціалом: 17 млн. українців мають вищу освіту. Завдання держави – створити умови, щоб їхні знання, помножені на новітні технології, були використані для економічного прориву. Спільними зусиллями необхідно дбати про збереження і розвиток національного інтелекту, а головне, – про ефективне використання, широке впровадження інтелектуальних здобутків у практику економічного, суспільно-політичного, духовно-культурного життя [4, с. 110]. Таким чином, сталий розвиток економіки України можна забезпечити лише в тому випадку, якщо будуть створені адекватні ринковим умовам можливості та відповідна інфраструктура поєднання науки з виробництвом, сформований і налагоджений інституційний базис. Лише це дозволить не лише генерувати нові ідеї та розробки, а й швидко та ефективно здійснювати їх комерціалізацію. Україна повинна врешті-решт навчитися дбати про відтворення і нагромадження найбільшого національного багатства – інтелектуального потенціалу нашого суспільства.

Література: 1. Довбенко М. Криза економіки – не криза науки: монографія / Михайло Довбенко. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 304 с. 2. Про наукову та науково-технічну діяльність. Закон України від 13.12.91 р. №1978-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №12. – С. 165. 3. Білоброва Т.О. Проблеми мотивації інноваційної діяльності: світова практика та українські реалії / Т.О. Білоброва // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 78. – С. 9-13. 4. Ревак І.О. Інтелектуальний потенціал нації як чинник зміцнення науково-технологічної безпеки України / І.О. Ревак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – Випуск 1. – 2010. – С. 109 – 117.

Трофимова В.В.,
*к.е.н., доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки
Кримського інституту бізнесу,
м. Сімферополь, Україна*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Теоретична концепція сталого розвитку дає можливість побудувати таку модель соціально-економічного розвитку країни, яка б дозволяла суб'єктам моделі приймати такі управлінські рішення, що були б спрямовані на шлях її стабільного та самодостатнього розвитку. Забезпечення сталості соціально-економічного розвитку країни, незважаючи на існуючі в світі кризові тенденції, на сьогодні залишається актуальним завданням для урядів більшості країн світу. Між тим, розроблення моделі сталості розвитку країни в сучасних умовах потребує